

SANCES
CENTRO STUDI GIURIDICI

 Renato
IL CONTRIBUENTE TARTASSATO

CON IL PATROCINIO DI
**MOVIMENTO
CONSUMATORI**
Insieme per una società responsabile

PRESENTANO

CUM SE CER DESPĂGUBIRILE DE LA FISC?

drepturile contribuabililor
e-book nr 2

CÂND ESTE OBLIGAT FISCUL SĂ ÎL DESPĂGUBEASCĂ PE CONTRIBUABIL?

Ca urmare al interesului considerabil manifestat pentru precedentul e-book intitulat „DREPTURILE CONTRIBUABILILOR”, (disponibil pe link-ul: www.studiolegalesances.it/ebook-i-diritti-dei-contribuenti/) ne concentrăm de această dată atenția asupra unei teme importante de o manieră particulară, și anume cererea de despăgubire pentru daunele pe care Fiscul, în exercitarea activității sale, le cauzează contribuabililor. Pentru a furniza cititorilor noștri informația de maxim interes relativ la această delicată temă, ne-am gândit să indicăm câteva dintre hotărârile cele mai importante în acest sens (hotărârile citate sunt disponibile în mod gratuit pe site-ul www.studiolegalesances.it, în secțiunea „documente”).

Începem prin a preciza că pretextul fundamental al unei cereri de despăgubire îl constituie indubitabil lezarea unui drept al contribuabilului prin intermediul unui act ilegal al administrației fiscale sau, după caz, al celui îndrituit cu colectarea creanțelor fiscale.

CE SE ÎNȚELEGE PRIN ACT ILEGAL?

Ilegalitatea actului fiscal trebuie să se materializeze printr-o violare a regulilor minime ale imparțialității, corectitudinii și buneii administrații.

Recent, jurisprudența a clarificat următoarea chestiune incidentă: „Administrația fiscală nu poate fi chemată să răspundă pentru daunele cauzate în eventualitate CONTRIBUABILULUI *în baza singurului dat obiectiv al ilegalității pe care administrația fiscală îl manifestă în desfășurarea activității sale, fiind necesar ca aceasta, în adoptarea unui act ilegal, să fi violat regulile imparțialității, corectitudinii și a buneii administrații, care constituie de-altfel regulile externe ale acțiunii sale.*” (**Hotărârea Curții de Casație Italiene nr. 19.458/2011** din 23 septembrie 2011). Relevantă în acest sens este și **hotărârea nr. 500/99 a Curții de Casație Italiene, Secția Reunită. Cu toate acestea, pentru a obține despăgubiri nu este suficient ca actul să fie ilegal, ci este necesară incidența unui comportament grav și culpabil din partea Fiscului, care întârzie să remedieze erorile comise.**

OBLIGAREA FISCULUI LA PLATA CHELTUIELILOR DE JUDECATĂ (art. 91 și 92 din Codul de Procedură Civilă Italian)

În cursul procesului există posibilitatea ca Fiscul să recunoască faptul că a acționat de o manieră nelegală, procedând astfel la anularea actului ilegal înainte de finalizarea acestuia. Într-un asemenea caz, Oficiul Fiscal trebuie condamnat în continuare la plata cheltuielilor de judecată.

De fapt, recenta hotărâre a **Curții de Casație Italiene nr. 7273 din 13/04/2016** a subliniat faptul că în ipoteza în care Fiscul recunoaște ilegalitatea unuia dintre actele sale de-abia în cursul procesului, acesta nu mai poate să ceară încetarea cauzei pentru „cessata materia del contendere” (**definiție: cessazione della materia del contendere** în procesul administrativ constituie un mod de încetare al acestuia pentru absența obiectului dedus judecătii; acest lucru se realizează cu satisfacerea deplină, pe cale extrajudiciară, a pretențiilor substanțiale înaintate de partea recurentă, prin desființarea, cu efecte ex tunc, a actului administrativ-fiscal atacat).

În realitate, judecătorii trebuie să dispună în mod necesar obligarea organelor fiscale la plata cheltuielilor de judecată în favoarea contribuabilului, care a fost de-altfel nevoit să facă demersuri legale pentru a-și face cunoscute propriile drepturi.

FISFUL TREBUIE SĂ ANULEZE CU CELERITATE ACTUL ILEGAL

Dacă decizia de impunere e ilegală, contribuabilul poate să ceară anularea actului administrativ-fiscal pe calea unei acțiuni în contencios administrativ de plină jurisdicție și are dreptul să fie ascultat cât mai repede cu putință.

Se învederează în acest context hotărârea Comisiei Fiscale din Provincia Campobasso, care a statuat astfel: „dacă contribuabilul cere anularea actului administrativ-fiscal în temeiul contenciosului de plină jurisdicție, oficiul de impozitare are obligația nu doar morală, ci și legală, de a emite decizia finală înainte de expirarea termenului acordat contribuabilului pentru un eventual recurs...” (**hotărârea Comisiei Fiscale din Provincia Campobasso nr. 195/01/14**).

În speța dedusă discuției, Fiscul, recunoscându-și eroarea și anulând actul, a fost condamnat la plata cheltuielilor de judecată până la concurența unei sume cu titlu de despăgubire pentru „responsabilită

aggravata" (a se vedea **art. 96 din Codul de Procedură Civilă Italian**), rațiunea acestei măsuri rezidă în faptul că administrația fiscală a acționat cu tardivitate în vederea reparării propriilor erori, forțându-l astfel pe contribuabil să ia măsurile legale necesare pentru a-și apăra interesele cărora aceasta le-a adus atingere.

„LITE TEMERARIA”* DIN PARTEA FISCULUI ȘI CALCULUL DESPĂGUBIRILOR

Recent, **Curtea Supremă a Italiei în Secții Reunite, prin hotărârea nr. 13899 din 3 iunie 2013**, a afirmat faptul că judecătorul fiscal (il giudice tributario în dreptul italian) e competent să soluționeze o cerere de despăgubire introdusă de contribuabil cu titlu de „**responsabilità processuale aggravata**” la care face referire **art. 96 din Codul de Procedură Civilă Italian**, în cazul în care pretențiile de impozitare ale Oficiului Fiscal se manifestă cu rea-credință sau culpă gravă (spre exemplu, continuarea procesului în ciuda netemeinicii pretențiilor -creanțele fiscale -, eșecul de a anula cu promptitudine un act ilegal, comportamentul abuziv etc.).

Judecătorii au statuat de-asemenea că *„Judecătorul fiscal poate să cunoască deopotrivă cererea de despăgubire introdusă de contribuabil în temeiul art. 96 al Codului de Procedură Civilă Italian, putând, totodată, să stabilească în favoarea acestuia din urmă, în cazul în care are câștig de cauză, repararea prejudiciului rezultat din exercițiul Administrației Fiscale, care s-a materializat printr-o decizie de impunere "temeraria", caracterizată prin rea-credință și culpă gravă...”*

Privitor la acest subiect, ținem să aducem în atenție câteva **hotărâri precum cea a Tribunalului din Piacenza din 7 decembrie 2010 sau cea a Tribunalului din Roma - Secția detașată din Ostia din 9 decembrie 2010, acestea referindu-se la hotărârea Curții de Casație Italiene nr. 17902 din 30 iulie 2010**. Prin urmare, în prezent, se pot cere în fața instanței de contencios fiscal daune-interese, în sensul art. 96 Cod de Procedură Fiscală Italian, în cazurile în care se demonstrează că Fiscul a acționat sau a fost trimis în judecată pentru culpă gravă sau dol.

* definiție: „acțiune legală intentată cu rea-credință sau culpă gravă, anume cu conștientizarea propriilor greșeli ori cu intenții dilatorii sau supărătoare / constă în comportamentul procesual al uneia dintre părți, care contează rea-credință sau culpă gravă”

COMPETENȚA JUDECĂTORULUI DE DREPT COMUN PRIVITOR LA DAUNELE PATRIMONIALE ȘI LA CELE NEPATRIMONIALE

Există o orientare jurisprudențială îndeajuns de consolidată, care garantează protecție maximă contribuabilului ce demonstrează că a fost lezat pe nedrept prin prisma comportamentului ilegal al Administrației Fiscale. Într-un asemenea caz, contribuabilul trebuie să adreseze cererea de despăgubire instanței de drept comun (judecătorului ordinar).

Cu privire la acest punct s-a exprimat **Casația Civilă, secția a III-a din 3 Martie 2011, nr. 5120**, care a clarificat că „*Activitatea Administrației Publice (P.A.), chiar și în ceea ce privește câmpul de aplicare al unei pure discreționalități, trebuie să se realizeze în limitele impuse de lege și de principiul primar „neminem laedere”, prevăzut la art. 2043 Cod Civil Italian; prin urmare, se permite instanțelor ordinare să verifice dacă a existat, din partea aceleiași Administrații Publice, un comportament dolosiv sau culpabil, care prin violarea normei și a principiului indicat a determinat violarea unui drept subiectiv.*”

De fapt, în virtutea principiilor legalității, imparțialității și a bunei administrații la care face referire art. 97 din Constituția Italiei, Administrația Publică (și prin urmare Administrația Financiară) e ținută să suporte consecințele stabilite prin **art. 2043 Cod Civil Italian**, asemenea principii plasându-se drept limite externe ale activității sale discreționare.

DESPĂGUBIREA PENTRU DAUNELE MORALE SUFERITE DE CONTRIBUABIL CA URMARE A REȚINERILOR ILEGALE DIN PARTEA FISCULUI

Recent, **Curtea de Casație Italiană, prin sentința nr. 12413 din 16/06/2016**, a identificat diverse ipoteze în cazul cărora este posibil să se pretindă repararea prejudiciul suferit de contribuabil. În speța menționată mai sus, potrivit judecătorilor, Equitalia e ținută să-l despăgubească pe contribuabil pentru daunele morale ce i-au fost cauzate, în ipoteza în care acesta din urmă dovedește inexistența dreptului pe care agentul fiscal responsabil cu colectarea creanțelor fiscale a pretins să îl revendice.

Judecătorii au clarificat de-asemenea că *„Cererea de despăgubire pentru daunele suferite de către debitor ca urmare a măsurilor asigurătorii ilegal instituite/colectării ilegale a creanțelor fiscale (în baza unei decizii de impunere ilegale), prevăzută la art. 86 al Decretului Președintelui Republicii Italiene nr. 602 din 1973, poate fi avansată în temeiul art. 96 alin. (2) al Codului de Procedură Civilă Italian și presupune ca atare cererea părții vătămate, precum și constatarea inexistenței dreptului care justifică legalitatea deciziei de impunere (prin care se realizează colectarea creanțelor fiscale, independent de voința contribuabilului), respectiv a lipsei de prudență din partea agentului de colectare. Obligarea la plata sumei (cu titlu de despăgubire) în mod echitabil determinată, așa cum prevede art. 96 din Codul de Procedură Civilă Italian...presupune constatarea relei-credințe sau a culpei grave și, cu toate că poate fi pronunțată din oficiu de către instanța de apel, procedurile relative la acest aspect variază în funcție de comportamentul procesual manifestat de partea care pierde...”*

În concluzie, contribuabilul poate să obțină despăgubiri pentru daunele patrimoniale sau nepatrimoniale ce i-au fost cauzate, atât în ipoteza incidenței unui prejudiciu grav (spre exemplu pierderea unui loc de muncă drept consecință a unui sechestru instituit asupra autovehiculului/a confiscării ilegale a mașinii contribuabilului; imposibilitatea de vinde un imobil din pricina unei ipoteci sau chiar poprirea pe contul curent al unei firme, fapt ce a condus la falimentul acesteia), cât și în ceea ce privește/în caz de **„responsabilità aggravata”** în condițiile **art. 96 al Codului de Procedură Civilă Italian**.

În prezența unor astfel de ipoteze, contribuabilul asupra căruia s-a resfrâns abuzul manifestat de organele fiscale poate fără niciun dubiu să primească o justă indemnizație.

DESPĂGUBIREA PENTRU DAUNELE CAUZATE PRIN INSTITUIREA ILEGALĂ A IPOTECII

În egală măsură, instituirea fără titlu/temei a unei garanții reale sub forma ipotecii reprezintă o încălcare a principiilor imparțialității, corectitudinii și a bunei administrații. Prin urmare, trebuie să fie declarat reparabil atât prejudiciul economic/patrimonial suferit de contribuabil, cât și cel nepatrimonial.

Instanțele inferioare au subliniat în acest sens că *„este susceptibil să constituie ilicit, cu consecința posibilității contribuabilului de a obține daune-interese, comportamentul culpabil al Administrației fiscale, care înregistrează formalitățile unei ipoteci asupra bunurilor deținute de către debitorul impozitului, în cazul în care actele de impozitare pe care se întemeiază pretenția de natură fiscală au fost anulate de către instanța de contencios fiscal/judecătorul fiscal, cu (având) autoritate de lucru judecat”* (**Tribunalul din Latina - secțiunea detașată din Terracina nr. 74 din 27/04/2007**).

Judecătorii, pronunțându-se în favoarea contribuabilului, au reamintit principiile deja exprimate în **hotărârea Curții de Casație Italiene nr. 500/1999**, care a recunoscut posibilitatea despăgubirii pentru daunele suferite de către contribuabili în temeiul art. 2043 Cod Civil Italian, ca urmare a încălcării de către Fisc și Equitalia a regulilor care consacră corectitudinea și o bună conduită din partea administrației.

CUANTIFICAREA DAUNELOR CAUZATE PRIN „LITE TEMERARIA”

În ceea ce privește tema dedicată cuantificării daunelor, judecătorii au fixat diverse criterii pentru a-i garanta contribuabilului, lezat pe nedrept de către agentul îndrituit cu colectarea creanțelor fiscale sau de către Oficiul Fiscal, o justă reparație pecuniară.

Un prim criteriu de determinare a cuantumului despăgubirii a fost trasat de către **Tribunalul din Sena prin sentința din 9 iunie 2011**.

Judecătorul a identificat drept parametru valid pentru cuantificarea despăgubirilor în caz de **„lite temeraria”** valoarea cauzei.

Sentința afirmă de fapt că *„despăgubirea trebuie să fie proporțională cu valoarea litigiului pe care partea reclamantă a declarat-o în citație”*.

În motivarea acestei alegeri, sentința menționată în rândurile de mai sus specifică de-asemenea că: *„art. 96*

alin. (3) al Codului de Procedură Civilă Italian consimte la impunerea unei sancțiuni proporționale, atunci când comportamentul procedural, provenind de la aceeași parte și privit în ansamblul său, a cauzat o augmentare, nu întregime indiferentă, în ceea ce privește o mai bună administrare a Justiției și când acțiunea reclamantului din aceeași cauză este în detrimentul sacralității constituționale al dreptului la acțiune”.

Un al doilea criteriu a fost fixat de către judecătorii Tribunalelor din Piacenza și Varese (**Tribunalul din Piacenza 7 decembrie 2010; Tribunalul din Varese 23 februarie 2012**). Potrivit acestor două pronunțări, parametrul utilizat pentru acordarea de daune-interese/repararea prejudiciului în ipoteza în care este incidentă/angajată „**responsabilità aggravata**” se calculează grație utilizării unui coeficient, cu toate că judecătorii nu sunt încă suficient de clari relativ la acest aspect.

În cele din urmă, **Curtea de Casație Italiană, prin sentința nr. 3993 din 18 februarie 2011**, a susținut că amploarea prejudiciului cauzat printr-o „lite temeraria” prevăzută la art. 96 Cod de Procedură Civilă Italian derivă din noțiuni mai cunoscute, în același mod ca și principiul, acum constituțional, care consacră durata rezonabilă a procesului (art. 111 alin. (2) din Constituția Italiei). După cum s-a susținut de către judecătorii acestei Curți, în majoritatea cazurilor, comportamentul procedural nejustificat adoptat de către Administrația Fiscală cauzează „ex se”, pe lângă daune patrimoniale, și daune de natură morală care sunt consecința unui prejudiciu psihologic suferit de contribuabil și care, neputând fi cuantificabile cu ușurință, se vor acorda în mod echitabil prin aprecierea in concreto a elementelor deduse cauzei (**Hotărârea Curții de Casație Italiene nr. 24645/2007**)

Renato

CONTRIBUABILUL NEDREPTĂȚIT

INIȚIATIVA REALIZĂRII ACESTUI E-BOOK APARTINE

SANCES
CENTRO STUDI GIURIDICI

SANCES
STUDIO LEGALE TRIBUTARIO
LECCE • ROMA • MILANO

Studio Dragone
commerciabilità

BOMBACI - PATRONE
STUDIO LEGALE

Studio Amato
FISCALE E LAVORO

CON IL PATROCINIO DI

**MOVIMENTO
CONSUMATORI**
Insieme per una società responsabile

SOCIAL PARTNER

SHARE PRO
your professional network

MAIN PARTNER

affaritaliani.it
Il primo quotidiano online